

**ARBETSLIVS- OCH
JÄMSTÄLLDHETSUTSKOTTETS
BETÄNKANDE 1/2014 rd**

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 28 november 2013 regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (RP 200/2013 rd) till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Päivi Kerminen, äldre regeringssekreterare Tiina Korhonen och regeringsråd Tarja Kröger, arbets- och näringsministeriet
- direktör Kari Kettunen, Egentliga Finlands arbets- och näringsbyrå
- specialsakkunnig Tommi Eskonen, Finlands Kommunförbund

- serviceansvarig Niina Holm-Richardson, Kouvola stad
- ledande expert Vesa Rantahalvari och expert Mikko Räsänen, Finlands näringsliv rf
- andra ordförande Kyösti Suokas, Byggnadsförbundet rf
- arbetsmarknadschef Tapio Kari, Byggnadsindustrin RT rf
- chef för sysselsättningsfrågor Pirjo Väänänen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- juridisk ombudsman Atte Rytönen, Företagarna i Finland rf
- chefsekonomist Ralf Sund, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC rf
- verksamhetsledare Mari Ahonen-Walker, Valtakunnallinen työpajajhdistys ry.

PROPOSITIONEN

Propositionen

I propositionen föreslås det att lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice ändras så att uppsägningar eller permitteringar av produktionsorsaker eller ekonomiska orsaker inte ska utgöra hinder för ordnande av arbetsprövning eller beviljande av lönesubvention om den arbetsgivare som ordnar arbetsprövning eller ansöker om lönesubvention före ingåendet av avtalet om arbetsprövning eller inlämnandet av ansökan om

lönesubvention har erbjudit sina uppsagda eller permitterade arbetstagare arbete på det sätt som förutsätts i arbetsavtalslagen. Uppsägningarna eller permitteringarna ska inte heller utgöra hinder för ordnande av arbetsprövning eller beviljande av lönesubvention, om arbetsgivaren inte har skyldighet att erbjuda sina uppsagda eller permitterade arbetstagare arbete.

I bestämmelserna om ordnande av arbetsprövning och beviljande av lönesubvention ska ock-

så beaktas arbetsgivarens skyldighet enligt arbetsavtalslagen att erbjuda sina deltidsanställda arbete.

Enligt propositionen ska lönesubvention kunna betalas även om lönekostnaderna i månaden understiger det belopp som betalas som lönesubventionens grunddel.

Dessutom föreslås att lagen ändras så att det inte längre förutsätts att arbetssökande ska förnya sin jobsökning för att hålla den i kraft. För att jobsökningen ska vara i kraft kommer det, i

stället för förnyande av jobsökningen, i fortsättningen krävas att personen anlitar service hos arbets- och näringsmyndigheten inom den tid som myndigheten har satt ut och på det sätt myndigheten förutsätter.

Till lagen fogas också en bestämmelse enligt vilken inledande kartläggningar för invandrare enligt lagen om främjande av integration ska kunna skaffas såsom sådana sakkunnigbedömningar som avses i lagen.

Lagen avses träda i kraft i början av 2014.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Regeringen föreslår ändringar i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice (916/2012). Ändringarna gäller bestämmelserna om att inleda jobsökning, ordna arbetsprövning och bevilja lönesubvention och om jobsökningens giltighet och sakkunnigbedömningar. Avsikten är att bringa klarhet i förhållandet mellan skyldigheterna enligt arbetsavtalslagen och åtgärderna för arbetsprövning och lönesubventionerat arbete enligt lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice samt att ge möjlighet till deltidsarbete i anställningsförhållanden med lönesubvention. Dessutom ska arbets- och näringsbyråernas insatser riktas in på kundservice i stället för rent mekaniska kontakter, och det ska bli möjligt att genomföra den integrationsfrämjande inledande kartläggningen för invandrare som en del av de offentliga arbetskrafts- och företags-tjänsterna.

Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslaget, men med följande kommentarer.

Kundbesök vid arbets- och näringsbyrån

Enligt regeringens förslag ska bestämmelsen om inledande av jobsökning och jobsökningens giltighet ändras på det sättet att den arbetssökande inte längre behöver besöka arbets- och näringsbyrån personligen eller vara i kontakt med

byrån vid en viss tidpunkt på något annat sätt bara för att förnya sin jobsökning. För att jobsökningen ska fortsätta att gälla krävs det i stället för en rent mekanisk förnyelse av jobsökningen att den arbetssökande anlitar arbets- och näringsbyrån inom den tid och på det sätt som byrån förutsätter. Byrån och kunden kommer sinsemellan överens om när och hur kontakten sker utifrån kundens situation och behov av service. Ansvaret för kontakterna kan ligga antingen på kunden eller på arbets- och näringsbyrån beroende på vilken fas kundförhållandet befinner sig i. Utskottet understryker att byrån ska se till att kunden är medveten om och förstår sina rättigheter och skyldigheter när det gäller att anlita byråns tjänster.

Syftet med ändringen är att avsikten med kontakten mellan kunden och arbets- och näringsbyrån alltid är att se över kundens situation och avtala om åtgärder utifrån servicebehovet, i stället för att rent mekaniskt förnya jobsökningen. Meningen är att de rena anmälningsärendena vid byråerna och arbets- och näringsförvaltningens kundservicecenter ska minska, vilket gör att den kvalificerade personalens insatser kan inriktas på service som ger de arbetssökande bättre möjligheter till sysselsättning.

Det är bra att rent mekanisk förnyelse av jobsökningen slopas, menar utskottet, eftersom detta minskar onödiga och frustrerande kundbesök på arbets- och näringsbyråerna och

bidrar till att servicen står i fokus i stället för övervakning av arbetslösa arbetssökande.

Utskottet vill understryka arbets- och näringsbyråernas ansvar för kundkontakterna och poängterar att kontakterna inte får minska till följd av att jobbsökningarna inte längre behöver förnyas. Det är synnerligen viktigt att kunden vid behov också har möjlighet att besöka byrån personligen. Regelbundna kontakter garanterar arbetslösa arbetssökandes rätt till service, samtidigt som arbets- och näringsbyrån då vet vilken service kunden behöver vid olika tillfällen och kunden kan hjälpas att byta servicelinje när situationen så kräver.

Arbetsprövning och arbete med lönesubvention

Regeringen föreslår ändringar i bestämmelserna om arbetsprövning och lönesubvention. De innebär att bestämmelserna kommer att ligga i linje med arbetsgivarens skyldigheter enligt arbetsavtalslagen att erbjuda arbete och återanställa.

Enligt bestämmelsen om begränsningar i fråga om arbetsprövning (7 §) ska enskilda kunder inte anvisas arbetsprövning, om arbetsprövningen gäller uppgifter där den som ordnar arbetsprövningen under de senaste nio månaderna före prövningens början har sagt upp eller permitterat arbetstagare av produktionsorsaker eller ekonomiska orsaker eller där den som ordnar arbetsprövningen har ombildat anställningsförhållandet till deltidsarbete.

Arbetsgivarens skyldighet är framför allt att erbjuda de anställda jobb och betala dem arbets- eller kollektivavtalsenlig lön. Arbetsgivaren har fullgjort sina skyldigheter enligt arbetsavtalslagen, när den har erbjudit sina uppsagda, permitterade eller deltidsanställda arbetstagare arbete. Bestämmelsen om begränsningar i fråga om arbetsprövning är emellertid så formulerad att det inte går att ordna arbetsprövning i de situationer som bestämmelsen avser även om arbetsgivaren skulle ha fullgjort sin skyldighet att erbjuda sina anställda arbete eller om exempelvis permitteringen redan är slut.

Permitteringar, uppsägningar och arbetstidsförkortningar hindrar arbetsprövning eller bevil-

jande av lönesubvention endast om arbetsprövningen gäller samma eller liknande uppgifter. Men arbetsgivarens skyldighet enligt arbetsavtalslagen att erbjuda arbete till sina permitterade eller deltidsanställda arbetstagare eller uppsagda arbetstagare vars anställningsförhållande ännu inte upphört är mer omfattande, och den gäller också andra uppgifter enligt arbetsavtalet och dessutom uppgifter som arbetstagaren klarar av på basis av sina kvalifikationer och sin erfarenhet. Enligt propositionen ska bestämmelserna om arbetsprövning och lönesubvention ändras så, att de bättre beaktar arbetsgivarens skyldighet enligt arbetsavtalslagen att erbjuda uppsagda, permitterade och deltidsanställda arbetstagare arbete.

Lönesubvention kan beviljas bara om permitteringarna och arbetstidsförkortningarna har avslutats eller de uppsagda har erbjudits möjlighet att återgå till sitt tidigare arbete. Denna begränsning gäller arbetsplatser där arbetsgivaren har sagt upp eller permitterat arbetstagare i samma eller liknande uppgifter eller förkortat deras arbetstid. Detta ska i så fall ha skett under de tolv månaderna närmast innan ansökan om lönesubvention lämnades in och av produktionsorsaker eller ekonomiska orsaker. Ändringsförslaget i fråga om lönesubvention går ut på att bestämmelsen huvudsakligen ska ligga i linje med den föreslagna ändringen i fråga om arbetsprövning.

De föreslagna ändringarna av villkoren för arbetsprövning och lönesubvention behövs, menar utskottet. De utgör en bättre garanti för de redan anställda och förhindrar för sin del att de ersätts med personer som deltar i arbetsprövning eller anställs med lönesubvention.

Utskottet understryker att det avtal om arbetsprövning som arbets- och näringsbyrån och den som deltar i arbetsprövning ingår inte befriar arbetsgivaren från sitt normala ansvar i förhållande till sina anställda. Med andra ord kan arbetsgivare som permitterat folk eller som har en skyldighet att erbjuda sina deltidsanställda arbete inte befrias från sina skyldigheter och sitt ansvar enligt arbetsavtalslagen, när han eller hon ingår ett avtal med arbets- och näringsbyrån om att erbjuda en person arbetsprövning i uppgifter

som normalt utförs av arbetsgivarens egna anställda. En arbetsgivare som bryter mot skyldigheten att erbjuda arbete kan åläggas att ersätta orsakad skada med stöd av skadeståndsbestämmelserna i arbetsavtalslagen. Arbetsgivarens skyldighet bör klart framgå av de anvisningar som arbets- och näringsbyråerna får för tillämpning av lagen, och dessutom bör den tydligt understrykas när en arbetsgivare och arbets- och näringsbyrå förhandlar om arbetsprövning.

Enligt propositionen (s. 8/I) medför de föreslagna ändringarna att förutsättningarna att bevilja lönesubvention och ordna arbetsprövning blir något striktare på arbetsplatser som genomfört uppsägningar, permitteringar eller övergångar till deltid eller där det annars finns deltidsanställda. Detta beror på att arbetsavtalslagens bestämmelser om skyldigheten att erbjuda mer eller annat arbete har beaktats i den föreslagna bestämmelsen, dvs. bestämmelsen har inte avgränsats så att den bara gäller samma eller liknande arbete som den anställde utfört.

Det är med tanke på förhållandet mellan skyldigheten att erbjuda arbete och arbetsprövningen väsentligt vilken typ av arbete arbetsprövningen gäller. Sagt med andra ord är det avgörande huruvida den arbetsinsats en person i arbetsprövning gör används till att ersätta de uppsägnings-, permitterades och deltidsanställdas uteblivna insats. Om ett avtal om avtalsprövning gäller uppgifter som arbetsgivaren inte i annat fall skulle låta utföras av någon i anställningsförhållande finns det enligt uppgift inget hinder för arbetsprövning med avseende på skyldigheten att erbjuda arbete.

Arbetsprövning på verkstäder

I det rådande ekonomiska läget har många kommuner blivit tvungna att permittera på grund av nedsatt lönebetalningsförmåga. Enligt inkommen utredning kan permitteringarna försämra kommunernas möjligheter att erbjuda arbetsprövning och arbete med lönesubvention också i verkstäder där deltagarna är bl.a. partiellt arbetsföra, långtidsarbetslösa och arbetslösa ungdomar och vuxna som saknar yrkesutbildning eller arbetslivserfarenhet.

Utskottet betonar att verkstäderna till sin natur skiljer sig från vanliga arbetsplatser. Den arbetsprövning och de uppgifter som verkstäderna kan erbjuda är i regel sådana att de inte kan ersätta kommunanställdas arbetsinsats. Det är fråga om arbetslivsträning och uppgifter som inga kommunanställda utför och i fråga om vilka arbetsgivaren i regel inte har någon skyldighet att erbjuda arbete enligt arbetsavtalslagen. Däremot är det i de flesta fall fråga om uppgifter som kommunanställda utför och därmed omfattas av den skyldigheten när arbetsprövningen ordnas på kommunala verksamhetsställen inom ramen för de s.k. vägglösa verkstäderna eller annars på olika verksamhetsställen.

Fortsatta åtgärder och uppföljning

Arbets- och näringsministeriet har för kännedom lämnat utskottet ett utkast till tillämpningsanvisningar för lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsservice. Där beskrivs effekterna av permitteringar, uppsägningar och deltidsanställningar på arbetsprövningen i verkstäderna. Utskottet ser det viktigt att anvisningar utfärdas. Tillämpningen av bestämmelserna om arbetsprövning måste vara enhetlig i hela landet, poängterar utskottet.

I framtiden bör man ytterligare klargöra förhållandet mellan bestämmelserna om arbetsmarknadspolitiska åtgärder, å ena sidan, och arbetsavtalslagens bestämmelser om skyldigheten att erbjuda arbete, å andra sidan, och då särskilt mellan de ovan avhandlade bestämmelserna. En eventuell utredning bör granska hur väl bestämmelserna är samordnade och om de är tillämpliga med tanke på dem som är i behov av arbetsprövning, särskilt i ekonomiskt hårda tider då arbetsgivarna kan bli tvungna att göra personalnedsskärningar.

Det är enligt utskottets mening viktigt att regeringen följer hur de aktuella ändringarna påverkar arbetsprövningen, i synnerhet på kommunnivå och i verkstäderna. Utskottet förutsätter att regeringen lämnar utskottet en utredning om frågan ett år efter det att de nu föreslagna ändringarna trätt i kraft. (*Utskottets förslag till uttalande*)

Lönekostnader som täcks med lönesubvention

Utbetalningen av lönesubvention förutsätter att lönen följer kollektivavtalet, eller, om det inte finns något tillämpligt kollektivavtal, att lönen är sedvanlig och skäligen för arbetet i fråga. Om arbetstiden understiger 85 procent av heltidsarbete, beviljas lönesubvention till ett minskat belopp och relaterad till arbetstiden. Lönesubvention betalas inte om lönekostnaderna per månad är mindre än beloppet av grunddelen per månad.

Bestämmelserna om lönesubvention föreslås bli ändrade så att lönesubvention i fortsättningsen kan betalas även om lönekostnaderna understiger det belopp som per månad skulle betalas som lönesubventionens grunddel. Genom ändringen blir det möjligt att betala lönesubvention också för anställningar där antalet arbetstimmar är litet. Utskottet anser att förändringen i synnerhet förbättrar sysselsättningsmöjligheterna för de partiellt arbetsföra, som inte kan jobba heltid. Det är viktigt att arbets- och näringsbyråerna noga överväger om lönesubvention för deltidsarbete kan bidra till att den arbetsökande får permanent anställning.

Inledande kartläggning

Arbets- och näringsbyråerna gör inledande kartläggningar enligt lagen om främjande av integration (1386/2010) för invandrare som är arbetslösa arbetssökande eller som har inlett sin jobbsökning. Syftet är att bedöma invandrarens förutsättningar för sysselsättning, studier och annan integration. Typiskt sett motsvarar en sådan kartläggning en sakkunnigbedömning enligt lagen om offentlig arbetskrafts- och företagsser-

vice, i synnerhet när kartläggningen inbegriper kontroll av exempelvis språkfärdigheter eller läs- och skrivfärdigheter eller båda. Normalt köper byråerna dessa utredningar av externa tjäns-teproducenter.

Regeringen föreslår att 2 § i lagen om offentlig arbetskrafts- och företagservice ändras så, att arbets- och näringsbyråerna får skaffa de inledande kartläggningarna som sakkunnigbedömningar enligt den lagen. Detta innebär att invandrare som deltar i en externt inköpt inledande kartläggning kan få ersättning för rese- och logikostnaderna för deltagandet. Utskottet anser att ändringen fyller sitt syfte och att man på det sättet kan främja likabehandlingen av invandra-re.

Utskottets förslag till beslut

Riksdagen

godkänner lagförslaget utan ändringar och

godkänner ett uttalande (Utskottets förslag till uttalande).

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen utreder hur ändringen av bestämmelserna om arbetsprövning påverkar ordnandet av arbetsprövning på kommunnivå, särskilt i verkstäder, och att den lämnar arbetslivs- och jämställdhetsutskottet en utredning om frågan ett år efter det att lagen trätt i kraft.

AjUB 1/2014 rd — RP 200/2013 rd

Helsingfors den 1 april 2014

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Tarja Filatov /sd	Elisabeth Nauc�ler /sv
vordf. Anne-Mari Virolainen /saml	Kristiina Salonen /sd
medl. Satu Haapanen /gröna	Arto Satonen /saml
Anna Kontula /vänst	Mikko Savola /cent
Jari Lindström /saf	Eero Suutari /saml
Lea Mäkipää /saf	Katja Taimela /sd
Merja M�kisalo-Ropponen /sd	ers. Laila Koskela /saf.

Sekreterare var

utskottsrad Marjaana Kinnunen.

RESERVATION

Motivering

Vi har förelagts en proposition där det föreslås att lagen om offentlig arbeidskrafts- och företags-service ändras så att uppsägningar eller permitteringar av produktionsorsaker eller ekonomiska orsaker inte ska utgöra hinder för ordnande av arbetsprövning eller beviljande av lönesubvention om den arbetsgivare som ordnar arbetsprövning eller ansöker om lönesubvention före ingåendet av avtalet om arbetsprövning eller inlämnandet av ansökan om lönesubvention har erbjudit sina uppsagda eller permitterade arbetstagar arbete på det sätt som förutsätts i arbetsavtalslagen.

Dessutom föreslås det att lagen ändras så att det inte längre förutsätts att arbetssökande ska förnya sin jobbsökning för att hålla den i kraft. För att jobbsökningen ska fortsätta gälla kommer det, i stället för förnyande av jobbsökningen, i fortsättningen att krävas att personen anlitar arbets- och näringsmyndighetens service inom den tid som myndigheten har satt ut och på det sätt myndigheten kräver.

Sannfinländarna i utskottet anser i och för sig det vara positivt att arbetsrätten blir mer flexibel och att den ajourförs. Då går det bättre att svara på nya utmaningar för både samhällets och arbetssektorns vidkommande.

Men samtidigt anser vi att det är synnerligen kortsiktig politik att helt frångå förnyade jobbsökningar som tillvägagångssätt. Enligt grup-

pens uppfattning betyder det att kunderna i fortsättningen inte längre behöver avlägga personliga besök på arbets- och näringsbyråerna eller på något annat sätt regelbundet kontakta byrån för att jobbsökningen ska fortsätta gälla. Denna utveckling kan den sannfinländska utskottsgruppen under inga omständigheter godkänna. Vi motiverar vår åsikt med att detta ger utländska arbetssökande möjlighet att inte längre fysiskt uppehålla sig eller sköta sina myndighetskontakter i Finland. Samtidigt innebär detta, åtminstone på lång sikt, att vi får fler som kommer hit för att försöka dra nytta av våra högklassiga sociala trygghetsförmåner och tjänster. Slutligen vill vi understryka att denna risk faktiskt föreligger trots att den avfärdas med argumentet att det inte kommer att röra sig om många utländska arbetstagare som kommer hit på grund av det föreslagna. Detta kan också leda till att den kontakt som myndigheterna ska ha med kunderna försvåras eller förhindras helt till följd av den språkliga barriär som kan uppstå mellan tjänsteman och myndighetskund.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslaget enligt betänkandet men stryker 2 kap. 1 § 2 mom. 2 punkten.

Helsingfors den 1 april 2014

Jari Lindström /saf
Lea Mäkipää /saf
Laila Koskela /saf